

Formandens beretning til generalforsamlingen 2023

Klima

Jeg kan gentage mig selv fra sidste år, når jeg nu igen kan stå og sige, at klimaet er det største emne på landbrugets dagsorden.

Det største emne for samfundet generelt.

Det er også en udfordring... - men vi skal nok få den løst. Og vi er godt i gang.

Men det er svært, når der er mange myter derude:

Nogle påstår, at landbruget ikke har reduceret sin udledning af drivhusgasser de sidste mange år. Det er bare ikke rigtigt. De er reduceret med 17% siden 1990, og det er endda uden at medregne, at produktionen samtidig er øget.

En myte, der lever i bedste velgående.

Andre tror – og det er straks meget værre – at vi vil få meget mindre CO₂ i atmosfæren, hvis landbruget gøres mindre. Det er desværre heller ikke rigtigt.

Men jeg er glad for, der også er stemmer, der siger det modsatte. For eksempel når en professor som Jørgen E. Olesen går ud og siger i JyllandsPosten og flere medier, at en CO₂-skat på dansk landbrug vil øge klimabelastningen globalt.

For dét er nemlig rigtigt, og jeg håber, man lytter.

Det hjælper ikke klimaet at afgiftsbelægge dansk landbrug. Tværtimod.

Dén historie kæmper vi med at få fortalt. Og Landbrug & Fødevarer kæmper i særdeleshed med alle de kræfter, de har - sammen med os.

En CO₂-afgift i den størrelse, vi har hørt om, vil flytte produktion i en eller anden grad. Og jeg har da en bekymring omkring, om pengene kommer direkte tilbage til landbruget, når de først skal igennem et administrativt apparat.

Som Søren Søndergaard også har sagt, så ender det med, vi bare kan købe en argentinsk bøf, og så er vi i mål med CO₂-regnskabet herhjemme.

Vi skal nok få løst klima-udfordringerne. Vi skal bare investere i de rigtige løsninger og give de rette rammer og vilkår for udviklingen.

Og udviklingen går jo samtidig stærkt. Nu er man for eksempel i gang med at grave CO2 ned i undergrunden, man laver pyrolyse, og masser af spændende innovation kører for fulde blus for at reducere CO2, så der kommer til at ske rigtig meget på det område de kommende år, og vi skal nok nå målet om at blive klimaneutrale.

Kommunesamarbejde

Østjysk Landboforening har indgået klimapartnerskab med Horsens og Hedensted kommuner, netop fordi vi gerne vil være en aktiv del af den grønne omstilling, og demonstrere, at vi også arbejder for klimaet.

Den varslede CO2-afgift er en af grundene til, at vi sætter gang i et projekt, hvor 15 bedrifter fra kommunerne får lavet et CO2-regnskab for bedriften.

Det er vigtigt, at man som landmand og virksomhedsejer selv skal *forstå* klimaregnskabet, fordi man selv kommer til at stå på mål for det. Det hører vi fra den finansielle sektor.

Projektet skal gøre den lidt diffuse klima-debat *konkret*, sætte konkrete tal på, og lave nogle scenarieberegninger over, hvor meget man konkret kan reducere, hvis man indfører forskellige virkemidler.

Der er allerede andre landboforeninger og kommuner, der sammen har lavet eller er ved at lave beregninger, og projekterne viser, at der er mange ubesvarede spørgsmål endnu, når der skal sættes tal på klimaet, selv om man dog også har fået nogle mere konkrete indikationer på, hvad der er potentiale for med hensyn til reduktion.

Metan og lavbund er de helt store trækplastre, når der for alvor skal hentes CO2.

Alting er så nyt, og vi står kun i en spæd startfase i, hvordan vi kan opgøre udledninger fra jord, vand og dyr. Men kompliceret må man sige, at det er.

Jeg synes jo – ligesom mange andre – at der mangler et forbrugerperspektiv. Hele beregningen af CO2-udledning er kun baseret på produktion, og ikke på forbrug. Man burde løse det mere som en fælles samfundsopgave, i stedet for at tvinge et enkelt erhverv ned i knæ.

Vi har kickoff på projektet den 18. april, og jeg glæder mig til at se, hvad vi kommer til at lære af projektet her i vores lokalområde.

Og så er jeg glad for vores relation med kommunerne. Dette samarbejde er vigtigt, særligt i disse tider, hvor vi lader til at være fælles om at blive holdt op på noget, der er svært at regne på. Jeg vil gerne kvittere for godt samarbejde med både Horsens og Hedensted Kommuner.

Store projekter der gik i stå

Dog er der også projekter, hvor vi i foreningen ærgrer os over, det desværre er gået lidt i stå.

Trods en stor indsats i starten i projektet om at lave multifunktionel jordfordeling i Hedensted, er projektet desværre gået i stå. Projektet skulle sikre klima, natur og blandt andet skabe vandparker, der sikrer mod større regnskyl, samt udtagning af lavbundsjord. Vi havde mobiliseret mange landmænd. Interesserede deltagere kunne søge ind i en pilotordning, og der skulle laves et forslag til, hvad man kunne gøre med jordene.

Der har været god velvilje og opbakning fra alle parter i starten, og vi synes, det er et super projekt, så vi ærgrer os selvfølgelig over, at det mistede momentum. Det kunne have været en rigtig god historie, som måske kunne inspirere flere kommuner og landmænd og sprede ringe i vandet.

BNBO, drikkevand

Med hensyn til BNBO er der heldigvis gode takter i regeringsgrundlaget, og nu er det mest op til landets kommuner at sætte processerne i gang.

Der var som bekendt frist for at lave frivillige aftaler med vandværkerne den 31. december sidste år, og lige nu er der en politisk forhandling i gang, hvor man igen ser på, hvad der skal ske.

Her er det glædeligt, at Landbrug & Fødevarer har lavet en ny aftale med Danva, og den håber vi på vil skubbe til den politiske proces, så vi kan lave aftaler på lokalt niveau, i stedet for der kommer et nationalt påbud.

Vi skal bare fortsætte dialogen med vandværkerne.

Horsens Fjord

Nu vi er ved vandet, så glæder det mig også, at der er blevet udpeget nye Kystvandråd i Danmark, som har til formål at få anerkendt nye og andre virkemidler til at få fjordene og kysterne i bedre økologisk tilstand.

Horsens Fjord blev ikke Kystvandråd, men det gjorde til gengæld Hjarbæk Fjord og Odense Fjord, der begge håndteres i foreninger, som vi har politisk samarbejde med.

Så vi følger projekterne tæt og får løbende status på, hvad der sker.

Et af virkemidlerne til bedre økologisk tilstand i vandet er ålegræs.

Flere steder i landet – blandt andet i vores nabokommune Vejle - har man gennemført den omstændelige proces med at plante græsset i vandet, og det vokser hurtigt og godt.

Det er glædeligt, at man nu vil se mere helhedsorienteret på at løse problemet, så det hele ikke kun handler om kvælstof på landbrugets dyrkningsflader.

Vi udledte for meget i 80'erne, men i dag handler det om at få flere marine virkemidler i spil, som for eksempel muslinger, ålegræs og flere sten i vandet. Og så må man også se på de andre forurenende kilder til vandet, som eksempelvis den kemi, der udledes fra havne.

Men vi skal - fra landbruget – fortsat arbejde for at reducere kvælstof til Horsens Fjord, for eksempel ved at etablere vådområder og mini-vådområder, hvor vi skal tænke ud over egen matrikel, som jeg også skrev i nyhedsbrevet for en måneds tid siden.

Vi er alle afhængige af hinanden, som vi også hører oplandskonsulenterne sige, og hvis du laver et mini-vådområde på *din* jord, kan det måske også rense naboens vand – ja måske et helt opland. Mini-vådområder skal placeres der, hvor det giver mening - typisk i lavområder, hvor vandet søger hen.

I Vejle Kommune viste en måling i oplandet, at alt kvælstoffet i fjorden kommer fra kun 10% af landarealerne.

Vi har god dialog med kommunens forvaltning om fjorden, og den fortsætter vi med.

Digesagen

En anden sag, kommunerne er delvis inde over, er diger.

Vi har i foreningen en opgave med at få belyst de sager, hvor der er lavet erstatningsnatur eller nye diger, overfor kommunerne, så de kan bruge det i sagsbehandlingen til nationale myndigheder.

Og så arbejder vi på at få et møde i stand med Moesgaard museum, fordi museerne er en vigtig del af dialogen, når det handler om kulturarv. Og det gør diger.

Vi håber på, der kommer noget positivt ud af vores indsats, så man ikke skal genetablere diger med store omkostninger til følge.

- 2 SEK. PAUSE -

Biomasse

Nu vi har bevæget os tilbage op på land, så må vi sige, at der er kamp om jorden. Kamp om arealerne.

Det mærker kommunerne, og det mærker landbruget.

For udnyttelse af jorden på forskellige måder er en af løsningerne på klimakrisen, og hvor der samtidig er forretningsmuligheder.

Måske var det det, Jakob Elleman mente med, at den grønne omstilling skal blive et nyt investeringseventyr.

Mange både danske og udenlandske aktører har fået øjnene op for jordens værdi, og værdien af biomasse. Der bliver købt jord og anlæg op fra udlandet, og hvem skal sætte priserne på hvad i fremtiden?

Jeg tror, det er vigtigt, vi bevarer en form for kontrol over vores biomasser.

Og jeg vil sige: Pas nu på jeres værdier. Tænk jer om, hvordan I sælger, og hvad I gør med "det brun-grønne guld". Sælg ikke for billigt og for hurtigt!

Østjysk Landboforening var fødselshjælper til at få etableret leverandørforeningen til Bigadan, og vi arbejder med at lave en mere til et anlæg, der kommer mellem Hedensted og Vejle. Her mener jeg, det er vigtigt, der bliver mulighed for medejerskab, fordi det er vigtigt, at vi holder fast i vores værdier og får fuld valuta for dem. Vi skal sikre os, vi får del af alle de værdier, der er ved at lave biogas og pyrolyse.

Vi havde – som I måske kan huske – i slutningen af februar et info-møde med ADA – altså Aura og Danish Agro – hvor der blev opfordret til at skrive under på, man gerne bakker op om at levere eller aftage biomasse.

Og den 4. april har vi opstartsmøde for alle dem, der har givet tilsagn om opbakning.

Ukraine og fødevarekrise - EU

Nu vi er ved det udenlandske, så kan jeg heller ikke komme uden om at nævne den specielle situation, som krigen mellem Ukraine og Rusland har affødt.

Vi eksporterer lige nu 90% af vores grise til et flygtigt verdensmarked. Priserne har svinget, og det har været og er stadig svært at navigere i. Vi ser flere sætte deres grise ud, ligesom mange har svært ved at vedligeholde anlæggene fremadrettet.

Planteavlsbedrifterne har haft et forrygende år, selv om gødning og energiomkostninger steg, og nu er de heldigvis faldet igen.

Mælkepriser har været historisk gode. Det er glædeligt, at vi kan tjene penge, men der er heller ingen tvivl om, at der er mælkeproduktionen, der bliver mest udfordret af en CO2-afgift.

I kender alle situationen, men jeg vil bare anerkende her i aften, at det ikke har været nemt.

Hvis jeg skal sige noget positivt om krigens konsekvenser, så er det, at den har givet os alle sammen i hele samfundet fokus på, hvad fødevarer skal koste. Og at fødevarer ikke bare er en selvfølge.

Hvad har vi lært af krigen som landmænd?

I hvert fald, at det er vigtigt, man har robusthed, for tingene kan hurtigt vende. Kriserne kommer altid.

Bureaukrati - fødevareminister

Men uanset hvor robust en bedrift man har, så hjælper det ikke, at der er så mange skøre regler.

Bureaukrati er også et emne, jeg lige vil løfte her i aften.

Vi fik en ny regering, og det var godt - og vi også fik en ny Landbrugsminister. Jeg noterer mig, at ministeren kvitterer for en god dialog med foreningerne, og han ved også selv noget om landbrug.

Han har meldt ud, at han vil arbejde for, det skal blive lettere at være landmand. Det glæder vi os da over, og på et møde med en af vores makker-foreninger, Centrovic på Fyn, gav Jacob Jensen os en opgave:

Vi skal lave en samling af eksempler ude fra virkeligheden på tåbelige, usmarte og meningsløse regler, som vi bearbejder til en politisk anvendelig form, som ministeren har lovet at gå videre med.

Derfor vil jeg gerne opfordre jer alle til at få meldt ind på spørgeskemaet, der er sendt ud, så vi kan få samlet et digert værk af alle de eksempler, vi som landmænd støder på derude i dagligdagen. Det kan være alt fra stort til småt.

L&F

Landbrug & Fødevarer gør også, hvad de kan, for at vise politikerne, hvilke negative konsekvenser det store bureaukrati, der engang imellem løber af sporet, har.

I det hele taget gør Landbrug & Fødevarer helt vildt meget for at klæde folketingspolitikere på med fakta og input fra landbruget. Jeg er imponeret over den store indsats, Landbrug & Fødevarer yder, og det er meget vigtigt for vores erhverv, at vi har denne organisation til at kæmpe for landbruget i Danmark.

Jeg glæder mig også over det nye "Landbrug & Fødevarer 2.0", hvor der er etableret en ny organisering, hvor primærproduktion og virksomheder kommer tættere på hinanden, og kan træffe fælles beslutning. Den modernisering og forenkling af strukturen er et rigtigt skridt at tage og godt for vores samlede erhverv.

Vi har et godt samspil med Landbrug & Fødevarer på den politiske front lokalt og centralt, hvor vi her i landboforeningen har møder med lokale politikere fra området, mens Axelborg tager sig af det fællespolitiske for landet. Det giver et godt samlet afsæt for den politiske indsats.

Kontingent

Vi besluttede i øvrigt i Østjysk Landboforening ved årsskiftet, at vores medlemmer kun skal betale kontingentet til Landbrug & Fødevarer i år, og ikke til vores lokale forening. Så må vi se, hvordan økonomien ser ud næste år – om vi kan gøre det igen dér også.

Den del kan vi skære fra, fordi vi har et godt overskud fra udlejning af huset her, som vi ejer en stor del af, og på grund af overskuddet fra Velas. Det betyder vi har de midler at bruge af i Østjysk Landboforening, og det ligger os meget på sinde at vi ikke skaber overskud bare for at lægge det på vores egenkapital. Det gør vi igen i år, men budgettet for 2023 viser noget andet.

Jeg vil lige nævne nogle eksempler på, hvad vi bruger de penge på:

- Lokalpolitisk arbejde, blandt andet møder med lokale politikere
- Tilskud til blomsterstriber og til Naturtjek
- Klimapartnerskab med kommunerne
- Et sekretariat, der arbejder for at synliggøre landbruget og vores indsatser og arrangerer møder med politikerne og ture til fx Christiansborg og EU, eller hjælper os med at håndtere miljøsager, partnerskaber, udvikling og meget andet.
- Dyrskue
- Medlemsarrangementer, såsom markvandring, foredrag
- Majs-labyrinth
- Workshops med unge landbrugselever

Emner, som denne beretning også kommer omkring.

Jørgen Skov vil senere gennemgå foreningens regnskab.

Arbejdskraft og medarbejderpleje

Landbrug & Fødevarer har for nyligt meldt ud, at de unge er et vigtigt indsatsområde for dem. De vil etablere flere samarbejder med erhvervsuddannelser.

Der er jo øget tilgang til skolerne i år, men det er fastholdelsen af de unge, og særligt lederne, i vores erhverv, der er udfordringen. Vi kommer til at mangle dygtige ledere i vores erhverv, og det er et problem.

Det skal der gøres noget ved.

Det er vores alles ansvar at få dem til at blive i erhvervet. Det handler om at give dem gode oplevelser og gøre det attraktivt for dem at blive her. Fortæl dem om arbejdsgoderne og hvorfor fødevarerbranchen og landbruget er spændende.

Vi har fra landboforeningens side sammen med de øvrige foreninger bag Velas afholdt 6 workshops med forskellige grupper af unge landmænd, og prøvet at lytte til, hvad de siger, der skal til for at landboforeningerne også kan blive attraktive for dem i fremtiden.

Vi gør det, fordi vi skal sikre vores fremtidige medlemsgrundlag, og det kræver, at vi er i stand til at forandre os og flytte os med tiden.

En af de unge arbejder som sælger i agro-industrien, og han kunne ikke forstå, hvorfor han ikke kan være aktiv medlem på lige fod med andre, bare fordi han ikke ejer noget jord. For han er bestemt politisk aktiv og vil rigtig gerne bidrage til at kæmpe landbrugets sag.

De spurgte, hvorfor den lokale smed og andre med tilknytning til landbruget, men som ikke har jord, ikke kan være fulgyldigt aktivt medlem.

Det er en drøftelse, vi skal tage med Landbrug & Fødevarer.

De unge synes også, at landboforeningerne virker lidt for lukkede. Flere af dem udtrykte det sådan her: "I er en lukket klub for gamle mænd!"

Blandt andet af de grunde, har vi besluttet, at vi gerne vil have to unge observatører fra LU med i Østjysk Landboforening bestyrelse.

Foreningens strategi

De unge er også et indsatsområde i Østjysk Landboforenings strategi, som vi udviklede sidste år.

Vi har arbejdet videre med indsatsområderne i vores strategi, som I kan se her bag mig. Strategiområdet Nye muligheder satte blandt andet gang i arrangementet i februar, hvor man kunne høre om nye muligheder for at styrke bundlinjen og være grøn samtidig.

Og på strategiområdet De unge deltager vi blandt andet i uddannelsesmessen i Horsens, og vi afholder politiske workshops med Bygholm Landbrugsskole.

Husk, at I kan melde jer til at få en skoleklasse på besøg i nogle timer. Det har jeg også nævnt i nyhedsbrevet nogle gange. Viden om landbruget og vores fødevarer starter allerede i de unge år, og det er en vigtig samfundsopgave, at vi formidler om vores erhverv. Man får en erkendtlighed fra Landbrug & Fødevarer og foreningen på 1000 kroner for at være vært.

Fusioner

Nu vi er ved det strategiske blik, så er der i år 3 personer, der træder ud af vores bestyrelse, og vi har haft svært ved at finde nye, der gerne vil indgå i bestyrelsen.

Men med *noget* arbejde er det lykket at finde nogle stykker, der gerne vil stille op.

Dét faktum, at vi her i foreningen har svært ved at finde folk, der vil arbejde i bestyrelsen, sammenholdt med, at der bliver færre landmænd og dermed medlemmer hen ad vejen, gør selvfølgelig, at overvejelser om fusioner fra tid til anden dukker op.

Vi er selvfølgelig åbne for fusioner, men vi fornemmer samtidig i vores naboforeninger, at der er man ikke helt klar på fusion, da mange medlemmer er bekymrede for at miste nærhed lokalt.

Men hvis der ikke er folk, der er villige til at indgå i bestyrelsen her i foreningen, så får vi da en udfordring.

Jeg vil appellere til, at vi alle skal huske at tage ansvar for vores fælles erhverv og arbejdet for rammerne omkring det lokale landbrug, og man får også et godt socialt netværk i bestyrelsesarbejdet og får skabt nye, gode relationer.

Arrangementer

Det glæder bestyrelsen, at der er god opbakning til vores medlemsarrangementer, hvor både det sociale og faglig videndeling er i højsædet. Vi har haft forskellige gode arrangementer det sidste års tid, og jeg vil gerne sige tak for opbakningen.

Husk også, at I altid kan tage fat i bestyrelsen eller sekretariatet, hvis I har ønsker eller feedback til arrangementer.

Vi fandt jo for eksempel via feedback ud af, at rigtig mange af jer er interesserede i solceller, og derfor har vi tilbudt en særskilt info-aften om emnet.

Nu vi er ved arrangementer skal jeg selvfølgelig også sige tak til de værter, der har åbnet dørene til Åbent Landbrug. Jeg ved, hvor meget sådan et arrangement kræver af forberedelse og gennemførelse, og uden frivillige kræfter kunne det slet ikke gennemføres. Men det er en kæmpe og ekstremt vigtig samfundsopgave, der måske er én af grundpillerne i, at mange borgere trods alt stadig bakker op om dansk landbrug.

Og så blev der holdt dyrskue igen sidste år, efter et par år med corona hvor det ikke havde kunne lade sig gøre. Det blev på et andet niveau en det plejer, men der var mange besøgende, især børnefamilier. Dyrene var som altid det hel store trækplaster. Derimod havde maskinudstillingerne

meldt fra, så der manglede noget børn og barnlige sjæle kun sætte sig op i. Dette kan muligvis løses ved at vi landmænd køre noget maskineri ud på dyrskuepladsen under dyrskuet. Det er jo Land og By Østjylland der afholder dyrskuet, de gør et stort stykke arbejde, samt en masse frivillige.

Østjysk Landboforening støtter dyrskuet med 200.000,-

Og det samme gælder majslabyrinten ved Bygholm , der kommer mange besøgende. Det bekræfter Keld, ovre fra vinduet på Bygholm, han kan se der holder mange biler dagligt om sommeren. 😊

Tak

Til sidst vil jeg sige tak for indsatsen til hele bestyrelsen og til vores fælles sekretariat.

Tak for ordet.